

στος, ειδικῶς δὲ ὁ κῶδιξ τῆς «Βιβλιοθήκης» τοῦ Φωτίου ἀποτελεῖ καὶ ποιοτικῶς ἐπιτυχίαν¹². Ἐχρειάζεται πίστις εἰς τὸν ἀνθρωπισμὸν διὰ νὰ γίνουν ὅλαι αἱ ἐργασίαι αὐταί· τοῦτο δὲ τελικῶς, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐλλείψεων του, εἶναι ποὺ πρέπει νὰ βαρύνῃ εἰς τὴν κρίσιν μας. Ἡ ἰσπανικὴ Ἀναγέννησις τοῦ 16. αἰῶνος κατὰ ἓνα τμήμα της, καὶ δὴ σημαντικόν, ὀφείλεται εἰς τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἐργασθέντας Κρητάς, ἀπὸ τοῦ Θεοτοκοπούλου, τοῦ Τουρριανοῦ καὶ τοῦ Καλοσυνᾶ, μέγχι τοῦ ἀγνώστου ἄλλως ἐκείνου διδασκάλου εἰς Τολέδο, τὸν ὁποῖον ὁ Diego Siego ἐνθυμεῖται ὡς «*vivae vocis praeceptorem meum in schola Complutensi Demertium Ducam natione Graecum, patria Cretensem*»¹³.

Ὀλίγαι λέξεις καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος Καλοσυνᾶ ἐν Κρήτῃ : ἱερεῖς Ἑμμανουὴλ καὶ Ἰωάννης Καλοσυνᾶ εἰς ἔγγραφον τοῦ 1299¹⁴ «*παπᾶς κῦρ Νίλων ὁ Καλοσυνᾶς ἐκ τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον τῷ Βροντήσῃ ἐκ τὴν Κρήτην*»¹⁵ εἰς κωδικογραφικὸν σημείωμα τῶν ἐτῶν 1468/73· «*Νικόλαος Καλοσυνᾶς*» εἰς ἐπιστολὴν Πέτρου τοῦ Λαμπάρδου περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος¹⁶.

9.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΙ ΕΙΣ ΚΑΛΟΤΑΡΗΝ
ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΗΝΟΝ

Ἐκδίδω κατωτέρω, ἐπὶ τῇ βάσει φωτοτυπιῶν εἰλημμένων ἐκ τοῦ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Βατικανοῦ κώδικος Palatinus Graecus 275, δύο ἐπικηδεῖους λόγους ἐκφωνηθέντας ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλης διὰ τοὺς Γορτυνίους Μανουὴλ τὸν Καλοτάρην καὶ Μανουὴλ τὸν Γαλατηνόν. Ὁ κῶδιξ εἶναι αὐτόγραφος, εἰς δὲ τὴν σελίδα 176^v φέρει τὸ σύνθηρες βιβλιογραφικὸν σημείωμα τοῦ κωδικογράφου : «*Μιχαὴλ Ἀποστόλης βυζάντιος μετὰ τὴν τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἄλωσης πενία συζῶν καὶ τότε τὸ βιβλίον ἐξέγραψεν*». Ὁ Legrand, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει τὰ κείμενα αὐτὰ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνεκδότων εἰσέτι ἔργων τοῦ

¹²) Martini E., Textgeschichte der Bibliothek des Patriarchen Photios von Konstantinopel, Leipzig I, 1911, σελ. 25 καὶ 40.

¹³) Barbieri, «Boletín Histórico» I, 1880, 54 (Graux, ἐνθ' ἄν. 9).

¹⁴) «Κρητικά Χρονικά» 3, 1949, 278 καὶ 282.

¹⁵) Beneshovich V., Catalogus codicum manuscriptorum graecorum κτλ., Petropoli 1911, 268, κῶδιξ 482.

¹⁶) «Κρητικά Χρονικά» 2, 1948, 544.

¹⁷) Bibliotheca Apostolica Vaticana, Codices Palatini graeci, Romae 1895, 150 κ.έ.

Μιχαήλ Ἀποστόλη, ἐγνώριζεν ἄλλον κώδικα ἀποκείμενον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης. Ὁ κώδιξ ὅμως αὐτὸς δὲν ὑπάρχει πλέον².

Τὰ κείμενα ἐκδίδονται ἐδῶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ὡς δύο ἐπὶ πλέον στοιχεῖα διὰ τὴν μελέτην τῆς περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι συνήθως νομίζεται ἀξιολόγου κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς ἐν Γορτύνη κατὰ τὸ δεῦτερον ἥμισυ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ἔργα ἐκείνου ὅστις κυρίως συνέβαλεν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ζωῆς, τοῦ Μιχαήλ Ἀποστόλη.

Καθ' ὅσον ἡδυνήθη νὰ διαπιστώσω, ἀμφοτέροι οἱ μονωδούμενοι ἐδῶ εἶναι ἄγνωστοι ἀλλαχόθεν. Ἐνδεχομένως ὅμως συγγενῆς τοῦ Μανουὴλ Καλοτάρη εἶναι ὁ εἰς βιβλιογραφικὸν σημείωμα κώδικος τοῦ Σινῶ ἀναφερόμενος Κρης «*ἅγιος οἰκονόμος τῆς ἁγίας Αἰκατερίνας τῶν Σιναΐτων κὺρ Λαυρέντιος ὁ Καλοτάρις*»³. τὸ σημείωμα αὐτὸ ἔχει γραφῇ περὶ τὸ 1470, εἰς ἐποχὴν δηλαδὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἔχει γραφῇ καὶ ἡ πρὸς Μανουὴλ Καλοτάρην μονωδία. Ἐξ ὧσων λέγει ὁ Μιχαήλ Ἀποστόλης φαίνεται ὅτι ὁ μὲν Καλοτάρης ἦτο πτωχῆς οἰκογενείας ἀργότερον δὲ ἐξελίχθη εἰς σημαίνοντα οἰκονομικὸν παράγοντα ἐν τῇ πόλει τῆς Γορτύνης, ὁ δὲ Μανουὴλ Γαλατηνὸς ἦτο υἱὸς διακεκριμένου πολίτου τῆς Γορτύνης, ἐνδυθέντος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀπέθανε δὲ εἰς ἡλικίαν 50 ἐτῶν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐδοκίμασε τὴν πικρίαν νὰ χάσῃ ὅλα τὰ τέκνα του. Σημειωτέον εἰς τὴν μονωδίαν αὐτὴν τὸ ὥραϊον ἐγκώμιον τῆς Γορτύνης: «*πόλις πρώτη τῶν ἐν Κρήτῃ μετὰ τὴν πρώτην, ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων πεπληρωμένη σοφῶν καὶ ἑρασιῶν τῆς σοφίας . . . ὅτι δ' ἐθνομεῖται, τοῦτ' ἐκ προγόνων ἔχει . . . γῆς δὲ φορᾶς καὶ ὑδάτων καὶ κρᾶσεως ἀέρων οὕτως εὖ ἔχει, ὡς μηδεμίαν ἐξισοῦσθαι ταύτῃ τῶν ἐν τῇ νήσῳ· ὅσῳ δὲ τούτοις κοσμεῖται, τοσοῦτω καὶ τῶν οἰκητόρων ταῖς ἀρεταῖς*».

Εἰς τὸν κώδικα τῆς Σμύρνης οἱ δύο ἐπικήδαιοι αὐτοὶ ἐφέρνητο ὑπὸ τοὺς τίτλους: «*Μονωδία εἰς τὸν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα κὺρ Μανουήλον τὸν Καλοτάρην*» καὶ «*Μονωδία εἰς τὸν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα κύριον Μανουήλον τὸν Γαλατηνόν*», εἶποντο δὲ ἄλλης μονωδίας «*πρὸς τὸν ἐνδοξότατον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἄνδρα κύριον Ἀνδρέαν τὸν Καλέργην*»⁴. Οὕτω ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Σμύρνης πληροφοροῦμεθα ὅτι τὸ

²) Legrand Em., BH I, 1885, LXVII.

³) Beneschewitz V., Catalogus codicum manuscriptorum graecorum I, Petropoli 1911, 268, codex 482.

⁴) Καθ' ὅσον γνωρίζω, τὸ κείμενον τοῦτο παρέμεινεν ἀνέκδοτον. Καὶ τὰ τρία κείμενα εἰς τὸν κώδικα Σμύρνης τιλοφοροῦνται «*μονωδία*»· εἰδικῶς τὸ

βαπτιστικὸν τοῦ Γαλατινοῦ ἦτο, ὥς καὶ τοῦ Καλοτάρη, Μανουήλ.

Τὸ ἐνταῦθα παρεχόμενον κείμενον ἀμφοτέρων τῶν ἐπικηδείων εἶναι πιστὸν ἀντίγραφον τοῦ εἰς τὸν Codex Palatinus αὐτογράφου, πλὴν τῆς στίξεως, τὴν ὁποίαν ἀπεκατέστησα ἐπὶ τὸ ὀρθότερον.

Codex Palatinus graecus 275, f. 191r-193v.

A

Μονωδία εἰς τὸν Μανουήλ τὸν Καλοτάρη

- Δίκαιόν ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις ὑποκειμένοις φθορᾷ τὴν προσή-
 κουσαν ἀπονέμειν τοῖς τεθνεῶσι τιμὴν· οὐχ ὅτι πάντες ἡμεῖς τοῖς
 αὐτοῖς ὑποκεισόμεθα πάθειν, οὐδ' ὅτι φίλοι τυγχάνοντες ἡμεν,
 5 δικάϊω λόγῳ καὶ τῷδε, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ὁ τεθνεὼς ἢ πάσαις
 ἂν ἢ πλείοσιν ἀρεταῖς εἴη κεκοσμημένος. Τοῦτον δὴ οὖν ἡμῖν τὸν
 προκείμενον, ἄνδρες ἐλλόγιοι τῶν Κρητῶν, ὅτι τε ἀνὴρ ἀγαθὸς
 ἐτύγχανεν ὢν καὶ πολλοὶ γε ἐκ τοῦδε παῖδας καὶ γυναῖκας τετρά-
 φται, πᾶσιν ἐμοῦ κάλλιον εἰδόσι, προσημαίνειν οὐ δεῖ, ἀλλὰ |
 10 πενθεῖν τε καὶ μονωδεῖν, πολλῶν ἀντάξιον ἄνδρα ἀποβαλόντας. 191v
 Φεῦ, οἶον μετὰ δύο πάθος τρίτον ἡμῖν ἐπείσφρουσεν, ἅμεινον μὲν
 εἰς φθορὰν τοῦ προτέρου, τοῦ δὲ δευτέρου τοσοῦτον ἔλαιτον, ὅσον
 χορεῖτον τοῦ πρώτου. Ὡ, οἶον ἀγαθὸν ἀπεβάλλομεν ἄνδρα. Μιχαή-
 λος καὶ πάλιν μοι προτετάχθω, ὁ πάντων ἐμοὶ φίλιαιτος τῶν Κρη-
 15 τῶν καὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἑνετῶν, τὸ φῶς τοῦ παρόντος αἰῶνος
 καὶ τῆς θαλάσσης ἡγεμόνων ἀπάσης, τῆς τε γῆς, ἣν δόξῃ Θεῷ
 καὶ αὐτὸς—εἰ μὴ μάτην μαντεύωμαι. Βαβαί! Τί σε πάντων εἰ-
 πών, τῶν μὲν φίλε, τῶν δὲ θεράπων, τοῖς δ' ἰσότημι, τῶν δ' ὑ-
 περέχων πολλῷ, ἄξιόν σοι δόξαιμι φάναι; ὥς φρονήσει συνέξης;
 20 καὶ τοῦτο γε δῆλον ἐκ τῶν οἰκείων καμάτων, ὅτι παρὰ πατρὸς
 δλίγον ἢ μηδὲν εἰληφώς αὐτὸς τῶν Κρητῶν τιμῇ καὶ πλούτῳ τοὺς
 πλείστους ὑπερενίκησας. Ὡ φίλοι καὶ γνώριοι τοῦδε καὶ προσ-
 γενεῖς; δικαίως θορνεῖτε. Εἰ γὰρ δυοῖν τοῦτοι ὄντιν κτασθაί τε
 καὶ φυλάττειν τὰ πράγματα, εἴ τω θάτερον περιγένοιτο, πᾶσιν
 25 ὥς εἰκὸς εἶναι μέγα δοκεῖ, εἴ τω ξυνελθοίτην ἐκατέρω τῷ πρά-
 γματε, ὥσπερ σοι γ' αὐτῷ τὴν ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ πάντα πάν-
 τως εὐδαίμονι, πῶς οὐκ ἂν τις εἴποι φρόνιμον καὶ μακάριον;
 Μακάριος γὰρ ὄντως ὑπάρχεις αὐτός, ψήφω, εἰ μὴ πλειόνων, τῇ

τοῦ Ἀνδρέου Καλλέργη φέρεται ὡς «μονωδία ἐπικήδειος». Εἰς τὸν Παλατι-
 νὸν κώδικα τὸ μὲν πρῶτον τιτλοφορεῖται «μονωδία», τὸ δὲ δεύτερον «ἐπική-
 δειος». Πάντως αἱ λέξεις εἶναι, προκειμένου περὶ τοῦ λαογραφικοῦ αὐτοῦ εἴ-
 δους, ταυτῶσμοι. Πρβλ. ὅσα λέγει ὁ P r e v i a l e L., BZ, 41, 1941, 32.

- γοῦν ἐμῇ, εἰ καὶ τῶν πολλῶν οὐκ ἀξίαν λόγου κρινόντων. Ὅ
 30 γάρ τις τί ἔστιν οὐκ εἰδώς, εἴτε φαῦλον εἴτε σπουδαῖον, οὗτ' οἶδε
 θαυμάζειν καὶ λέγειν ἀλόγως. Ἄλλ' ὑμῶν οἱ πλεῖστοι, ὡς οἴο-
 μαι, κακεῖνον καὶ τόνδε οἶδατε ἀκριβῶς, τοῦτο δῶρον εἰληφότες
 παρὰ θεοῦ, τοὺς τε φαύλους ῥαδίως δοκιμάζειν καὶ τοὺς σπου-
 35 δαίους, ὥσπερ ὁ λίθος τὸν ἄργυρον καὶ χρυσόν. Ἀλλὰ τί μοι δεῖ
 τούτων καὶ οὐ θρηνῶ τὸν προκείμενον; Φεῦ, ὅτι γενναίως τὰ πα-
 ρόντα ὑπέφερες εὐτυχῶν τε καὶ δυστυχῶν, οἷα δὴ πᾶσι πέφυκε
 γίγνεσθαι, ὅσοι τῶν συνθέτων ἐσμέν, καὶ τίς οὐκ ἂν τῶν εἰδόντων
 σε μαρτυρήσειεν; Ἐγὼ γ' αὐτὸς μάρτυς, εἰ καὶ σπανίως συνεγε-
 40 νόμην σοι· πολλάκις γὰρ χορήματ' ἀποβαλὼν, ὡς ἀλλότρια ἦγῃσαι
 καὶ κερδάνας ὡς οὐδὲν ἐλογίσω. Ἐλέγξατε, ὦ παρόντες, εἰ μὴ λέ-
 γοιμι ἀληθῆ. Ἄλλ' οὐδὲν | ἀποκρίνεσθε, συνθέμενοι καὶ δηλοῦν- 192r
 τες δέον θρηνεῖν· τοιγαροῦν καὶ θρηνώμεν τὸν φίλον ἀποβαλόντες
 ἡμῶν, τὸν πολλάκις ἡμῖν ὁμιλήσαντα, τὸν πολλὰ καὶ πάντ' ἀγαθὰ
 ἡμῖν εἰπόντα καὶ αὐθις ἀκούσαντα, τὸν συνεοσιτάσαντα καὶ πεν-
 45 θήσαντα ἐφ' ἑκατέρῃ τῆς τύχης μεταβολῇ. Ἀλλὰ νῦν, φεῦ, οὐθ'
 ἡμῖν ἀποκρίνεται κλαίουσι καὶ τὸν ἄνδρα ζητοῦσι ὡς ζῶντα,
 οὗτ' ἀκούει τῶν θρήνων καὶ ἃ γε μεμελωδήκασιν οἱ παῖδες τῶν
 μουσικῶν. Οἶδα γοῦν τὴν ἀθάνατον τούτου ψυχὴν τῶν τῆδε καὶ
 τῶν δικαίων ἐστίν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τῶν ἐτέρων. Ὡς γε ἡμῖν
 50 δοκεῖ καὶ πᾶσι τοῖς θύραθεν. Ἡ γὰρ ψυχὴ ἀθάνατος οὕσα τῷ τε
 σώματι τῷδε ὡς ὁργάνῳ χρησαμένη κινεῖ περὶ τὸν αὐτὸ καὶ ἀπο-
 βάλλουσα κήδεταί, ὅπως αὐτῷ ἐσαῦθις ἐντύχοι τῷ συμφυεῖ, λό-
 γῳ συναρμολογησομένη γε τουτιῷ, ᾧ συνεζεύχθη τὸ πρῶτον ἱκανὸν
 τοῖς ἀπίστοις τουτ' εἰς λόγον ἀναβιώσεως. Εἴτε γὰρ ἐξ ὄντων ὡς
 55 ἐκεῖνοι φασίν, εἴτ' ἐκ μὴ ὄντων τὰ ὄντα, ὡς φησιν, συνέστηκεν,
 ἢ ἀλήθεια, ὥσπερ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον συνέστη, οὕτως εἰκὸς ἐκ τῶν
 αὐτῶν καὶ ἐσαῦθις γενέσθαι. Εἰ δ' οὔτε λοιμῷ ἐξ ἡμῶν ἐγένετο
 γίγνεσθαι εἰωθότι, οὔτε νόσῳ τινὶ φυσικῇ, ἀλλὰ βιαίῳ θανάτῳ
 καὶ τυχερῷ, οἷα πολλάκις τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνει, καινὸν οὐ-
 60 δέν. Πολλοὶ γὰρ φυσικῷ ἐξανθρωπισθέντες θανάτῳ, ἐξαπολώλε-
 σαν καὶ πλεῖστοι τοιοῦτῳ συνειζήκασιν δῆπουθεν τοῦ θεοῦ τὰ τοι-
 αῦτα δικαίοις ὡς οἶδε κρίνοντος λόγοις· καὶ ἡμεῖς δέ, εἰ μὴ ἐμο-
 ρωδοῦμεν, εἴποιμεν ἄν. Τοῦ νόμου δὲ οὐκ ἔωντος, πενήθσωμεν,
 ὦ παρόντες, τὸν τεθνηκότα, κλαύσωμεν τὸν φίλον ἡμῖν, θρηνήσω-
 65 μεν τοῦτον, ὡς ἄλλοι πάλιν ἴσως ἡμᾶς. Τὸ γὰρ χορός κοινὸν καὶ
 εἰ τοὺς πρὸ ἡμῶν μεταστάντας δικαίως τιμήσαντες κλαύσετε, ὥσ-
 περ δὴ καὶ ποιεῖτε, περιττοὶ Κρηῖτες πάντων ἐς τόδε, καὶ ἡμᾶς
 οἱ μεθ' ἡμᾶς προπέμπουσι κλαίοντες· πρὸς δὲ καὶ | τῶν τοιούτων 192v

- 70 ἔξομεν ἀμοιβὴν ἐκ θεοῦ. Τοῖς γὰρ τὰ φαῦλα δοῶσι, τοιαῦτα δι-
 καίως ἀνταποδίδωσι καὶ τοῖς τ' ἀγαθὰ, τοῦτοις δὴ πουθεν τάναν-
 τία. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δ' ὧ φερώνυμε τοῦ καλοῦ, καλὸς
 γὰρ ἦσο ἡμῖν γε συνών, καλλίων δ' ἂν εἴης νῦν, συζήσων τῷ
 δεσπότῃ τῶν ὀρατῶν καὶ βασιλεῖ τῶν δυνάμεων, μέμνησο καὶ ἡ-
 μῶν αὐτῶν εὐχόμενος ἔκτενῶς, ὃν ἡμεῖς τε προσκυνήσαντες τὰ εἰ-
 75 κότα καὶ τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀσπασάμενοι φίλον, ἀπίωμεν θεῶ
 καὶ ἀνθρώποις φίλα ποιήσαντες.

B'

Τοῦ αὐτοῦ ἐπικήδειος εἰς Γαλατηνὸν

- Φίλον ἄνδρα καὶ ἀγαθὸν λόγοις τεθνηκότα κοσμεῖν μὴ ὅτι
 προσῆκον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὀφειλόμενον. Εἰ γὰρ ὅτε περιῶν ἐθερά-
 πενε τρόπον παντὶ τοὺς ἐταίρους αὐτῷ, πῶς οὐκ ὀφείλεται καὶ τοῖς
 5 φίλοις ἀντιχαρίζεσθαι τῷ φιλοῦντι χάριν καὶ ταῦτα τελευταίαν τε
 καὶ προσήκουσαν, ἄλλωσθ' ὅταν ἢ καὶ ἀρεταῖς ἐστεμμένος, ὅσαι
 τε τὸ σῶμα καὶ ὅσαι τὸν μᾶλλον ἄνθρωπον, ψυχὴν τὴν θεῖαν, κα-
 ταστολίζουσι ; τότε δὴ καὶ μᾶλλον ἐς τοῦτον λόγοι καὶ πένθος καὶ
 10 τᾶλλα τοῖς οὐκ ἀχαρίστοις ὀφείλεται. Ἐμοὶ δ' ὅτι περιῶν φίλος
 σαφὴς ἐτύγχανεν ὢν καὶ πολὺν λόγοις τε καὶ ἔργοις ἔθνεε πρὸς
 τὸ κρεῖττον, ἄλλοι τε πολλοὶ μαρτυροῦσι καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτὸς ὁ
 15 τῶν τοιούτων τετυχηκώς· ὅθεν | αὐτῷ πρὸ τῶν ἄλλων ἡμῖν ἀπονε-
 μητέον τὴν χάριν. Πόθεν οὖν ἀρετέον ἢ ὅθεν αὐτῷ τῆς γεννήσεως
 αἵτιος, ἢ πόλις πρώτη τῶν ἐν Κρήτῃ μετὰ τὴν πρώτην, ἀνδρῶν
 20 οὐκ ὀλίγον πεπληρωμένη σοφῶν καὶ ἐραστῶν τῆς σοφίας, ἣς ἄ-
 ρεν οὐτ' ἂν πόλις εὐνομος εἴη καὶ καλῶς ζώῃ, οὐτ' ἄνθρωπος
 καθ' αὐτόν· ζωῆς τε γὰρ ἀγαθῆς καὶ νόμων οὐ φαύλων καὶ πάν-
 των καθάπαξ ἡ σοφία προστάτης· ὅτι δ' εὐνομεῖται, τοῦτ' ἐκ
 25 προγόνων ἔχει. Μίνως γὰρ παλαιάτατος ὢν ἀκοῇ ἴσμεν Ἑλλήνων
 ἐπ' εὐνομίᾳ περιμεμάχεται καὶ ταύτης εὐνομώτατα καὶ δικαιοτά-
 τα βεβασίλευκε· γῆς δὲ φορᾶς καὶ ὑδάτων καὶ κρᾶσεως ἀέρων
 οὕτως εὖ ἔχει, ὥς μηδεμίαν ἐξισοῦσθαι ταύτῃ τῶν ἐν τῇ νήσῳ·
 ὅσῳ δὲ τοῦτοις κοσμεῖται, τοσοῦτον καὶ τῶν οἰκητόρων ταῖς ἀρε-
 30 ταῖς· τούτων εἰς ἣν τῷ τεθνεότι πατήρ, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα τῶν ἀγα-
 θῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐπασκῶν. Ἀληθείας δ' ἀντιποιεῖσθαι οὐ-
 δὲν αἰρετώτερον. Τῇ γὰρ ἀληθείᾳ ὁ ἀληθὴς τῷ ἀληθεῖ ἐνοῦται
 θεῷ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν μονήρη βίον ἤσκησεν οὕτως· παρήμι
 γὰρ ὅσα ποιῶν διετέλεσε τῷ κόσμῳ βίῳ συζῶν, ὥστε μηδὲ τὸν

19. Thucydides I, IV, 4: Μίνως γὰρ παλαιάτατος ὢν ἀκοῇ ἴσμεν,

- μῶμον δύνασθαι ἄν λόγον προσενεγκεῖν τῷ ἀνδρί· οὗτος εὖ τε
 30 καὶ καλῶς οὕτω βιώσας, ὥχεται γῆθεν ἐς τῶν εὖ βεβιωκότων
 τὸν χώρον, λύπας καὶ ὀδυρμοὺς τοῖς αὐτοῦ γνωρίμοις καταλιπὼν
 καὶ μάλιστα τούτου τῷ φιλιτάτῳ νίει, ὃς ἡμῖν αἰτία τε τοῦ παρόν-
 τος πέφυκε λόγου καὶ αὐτοῦ τῆς μνήμης τοῦ γενναίου π(ατ)ρ(ό)ς.
 Οὗτος τοίνυν ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθοῦ πεφυκώς, εὐθύς ἐποίει καρποὺς
 35 ἀξίους τε οἱ αὐτῷ καὶ οὐχ ἥκιστα τῷ γεννήτορι, λόγον τε αἰεὶ με-
 τιῶν, ᾧ δὴ τῶν ἀλόγων διενηνόχαμεν ζῶων καὶ αὐτὰ πάλιν αὐτῶν
 τῶν λογικῶν τε καὶ ὁμωνύμων καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, συνὼν ἀγα-
 θοῖς τε καὶ συνδιάζων, εὖ τε καὶ ἐπισταμένως συνιείς τὰ Θεογό-
 νος—οὕτω γάρ πως τὰ ἐλεγεία φησὶν· «ἐ σ θ λ ὠ ν μ ἐ ν γ ᾶ ρ
 40 ἄ π' ἐ σ θ λ ᾶ μ α θ ῆ σ ε α ι. ἄ ν δ ἐ κ α κ ο ῖ σ ι σ υ μ μ ι-
 χ θ ῆ ς, ἄ π ο λ ε ῖ ς κ α ἰ τ ὸ ν ἐ ν ὄ ν τ α ν ὄ ο ν»· μουσικῆς
 δὲ τοσοῦτον αὐτῷ μετῆν, ὥστε τὸ θεῖον γάννησθαι ψάλλοντι, ὥ-
 ρας δὲ σώματος, ὥς μήτε εἰδεχθῆ | εἶναι, μήτε τοῖς ἀκολάστοις 193V
 ἀφορμὴν παρέχειν εἰς τὸ βουλόμενον· δι' ὃ πολλοῖς ἐκαλεῖτο Βελ-
 45 λεροφόντης τε καὶ Ἰππόλυτος. Καὶ μὲν δὴ τοσοῦτον ἐπήρκει τοῖς
 δεομένοις καὶ ὅσοι φανύω ἐχρήσαντο δαίμονι, ὥς ἕνα μηδένα εἶ-
 ναι τῶν αὐτῷ προσιόντων, ὃς οὐ λαβὼν καὶ εὐχαριστήσας ἀπῆει·
 ἦδει γὰρ ἀκριβῶς ᾧ ταυτὶ παρεῖχεν ἐς δάνειον — λέγω δὲ τῷ ἀν-
 τιδιδόντι τούτοις πολλαπλάσια τούτων. Τούτῳ διὰ τὸ χαῦνον τοῦ
 50 σώματος καὶ τὴν τοῦ γένους διαμονὴν ἐπῆλθεν εἰς רוּחַ ἀγαγέ-
 σθαι γυναῖκα σώφρονα σώφρονα, δικαίαν δικαίῳ, ἀνδρείῳ ἀν-
 δρείῳ, συνετὴν συνετῷ καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἀγαθῷ ἀγαθὴν, ἥς μέ-
 τα οὐκ ὀλίγους ποιησάμενος παιῖδας καὶ πάντας θανάτῳ ὥς θύ-
 ματα τῷ θ(ε)ῷ δεδωκώς, τέλος ἔτη καὶ αὐτὸς βιώσας πεντήκον-
 55 τα, νόσῳ χρονίῳ πεδηθείς, ἀπηλλάγη τῶν τῆδε πολλὰ τε καὶ ἀγα-
 θὰ μνημεῖα καταλιπὼν ἀρετῆς, ἅπερ ἔσσει εἰς λογισμὸν ἡμεῖς βάλ-
 λοντες, εὐδαίμονά τε ἀποκαλοῦμεν καὶ αὐτοὶ εὐχόμεθα οὕτω βιώ-
 σεσθαι καὶ οὕτως ἀποθανεῖν, ὥς ἂν ἐλευθερίως ἐκείνος καὶ ἀμο-
 γητὶ ἀποθάνοι, ἀμπεχόμενος τὰ τῶν μοναχῶν ἄμφια, ὧν πόση γε
 60 ἡ δύναμις πᾶσι δῆλον· καὶ νῦν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἀθάνατος οἶσα, καὶ
 διαρραγεῖεν Σέξτοι καὶ Πύρωνές, Ἐπίκουροί τε καὶ Στωϊκοί,
 τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύει σὺν τοῖς ἀξίοις τῆς τοιαύτης γε ἀπολαύ-
 σεως, ὧν τυχεῖν καὶ ἡμεῖς δεηθέντες, ὅσοι τῷδε πάρεσμεν τῷ τε-
 μένει θ(εο)ῦ, ἐπικαίρως ἀπίωμεν.

B. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

39-41. Theognis A 35-36 (ubi trad. habet συμμίσσης <συμμιγῆς et συμμίσσης> et δόντα).